WIADOMOŚCI PARAZYTOLOGICZNE 2005 • tom 51 • zeszyt 3 • s. 267–268

Recenzje

Zagrożenia oportunistyczne, Red. Danuta Prokopowicz, Białystok 2005, Wydawnictwo Ekonomia i Środowisko, ISBN 83-88771-53-1, s. 242, fot. 13, tab. 3

Przedstawiona do recenzji książka jest poświęcona patogenom przyczyniającym się do zagrożenia zdrowia, a nawet życia u osób z upośledzoną sprawnością układu immunologicznego. Tak więc, tematyka książki jest współczesna i aktualna i słusznie została podjęta. Książka liczy 242 strony i składa się z kilku części.

Część I. **Wiadomości ogólne**. W 6 rozdziałach omówiono patologię wybranych układów w przebiegu zakażenia różnymi patogenami, tj. układu oddechowego, przewodu pokarmowego, ośrodkowego układu nerwowego, dróg moczowo-płciowych, narządu ruchu i skóry. W każdym rozdziale podano krótką historię badań danego układu, przeprowadzonych u chorych zakażonych głównie HIV lub w zespole AIDS; omówiono czynniki usposabiające do rozwoju infekcji (wirusowych, bakteryjnych, pasożytniczych lub grzybiczych) i zarys objawów chorobowych; wymieniono grupę patogenów i ich rolę w powstawaniu zmian chorobowych i rokowanie u chorych z obniżoną odpornością. Na końcu każdego rozdziału zamieszczono kilka pozycji piśmiennictwa.

Część II. **Wiadomości szczegółowe** stanowią obszerny dział książki (str.41-208) obejmujący rozdziały z następującymi tytułami:

I. Bakteryjne patogeny oportunistyczne, II. Wirusowe patogeny oportunistyczne, III. Pasożytnicze patogeny oportunistyczne, IV. Grzybicze patogeny oportunistyczne.

Każdy z wymienionych rozdziałów obejmuje podrozdziały zatytułowane nazwą patogenu (bakterii, wirusa, pasożyta lub grzyba). W każdym z podrozdziałów zamieszczono krótką charakterystykę rodzaju patogenu wraz z listą jego gatunków, rezerwuar i źródło zakażenia, drogi szerzenia się, wrota zakażenia, okres wylęgania, zarys obrazu chorobowego, rozpoznanie, leczenie i zapobieganie. Na końcu zamieszczano kilka pozycji piśmiennictwa, przeważnie autorów zagranicznych.

Część III. Obejmuje 6 opisów kazuistycznych, 13 kolorowych fotografii ilustrujących zmiany patomorfologiczne niektórych tkanek i zmiany kliniczne oraz 6 radiogramów (przewód pokarmowy i TK głowy).

Oddzielny dział pt.: „Oferta dostępnych badań diagnostycznych zagrożeń oportunistycznych" (str. 221-248) zawiera wskazówki dotyczące rodzaju i sposobu pobierania materiału do badań laboratoryjnych, listy stosowanych metod diagnostycznych aktualnie wykonywanych w 8 placówkach naukowo-diagnostycznych na terenie naszego kraju.

Całość książki opracowana została przez 19 autorów i poprzedzona jest wstępem głównego redaktora prof. zw. dr hab. med. Danuty Prokopowicz. Ze wstępu nie wynika do jakiego czytelnika książka jest adresowana. Wstęp jest swoistą refleksją Autorki nad istnieniem w obecnym świecie licznych zagrożeń dla zdrowia ludzkiego. Zawiera także uwagi na temat niezdrowego stylu życia współczesnego człowieka, co usposabia do nabywania zakażeń oportunistycznych.

Książka ma charakter kompendium zawierającego podstawowe wiadomości o chorobach oportunistycznych zagrażających chorym z niesprawnym układem immunologicznym, głównie u osób zakażonych HIV lub z zespołem AIDS; nie omawia patomechanizmu zaburzeń ani patologii klinicznej, a także procesu chorobowego, nie zawiera także analiz porównawczych na temat wyników badań lub terapii. Wszystkie te cechy, a także hasłowość podrozdziałów przemawiają za tym, iż ma ona charakter popularno-naukowy.

Z przeglądu rozdziałów wynika, że nazewnictwo patogenów jest utrzymane niejednolicie. I tak na przykład wśród 25 wymienionych patogenów bakteryjnych obok nazwy rodzaju bakterii, w 6 przypadkach nie podano nazwy gatunku bądź przyjętego symbolu species – „sp".

W przypadku tytułu podrozdziału „*Cytomegalo-*

virus" należałoby podać pełną nazwę wirusa: „*Cytomegalovirus hominis*" gdyż jest on przecież swoisty wyłącznie dla człowieka (str.107). Podobne uwagi dotyczą tytułów podrozdziałów: „*Isospora*" (str. 150) lub „*Strongyloides*" (str.166), gdyż jak wiadomo istotną rolę w patologii u osób z immunosupresją odgrywa gatunek „*Isospora belli*" i „*Strongyloides stercoralis*".

Co najmniej niezręczny jest także hasłowy tytuł „*Salmonella*" (str. 94) (bakterii należącej zresztą do patogenów bezwzględnych), lub *Yersinia*. Z kolei zamieszczony na stronie 81 tytuł podrozdziału „*Mycobacterium tuberculosis*, avium complex, kinsasi" lepiej by brzmiał po zmianie na „*Mycobacterium* sp". Również i wyliczanie (w tytule podrozdziału, str. 134), niektórych gatunków rodzaju *Babesia* („*Babesia microti* i inne"), lub na stronie 144, gatunków rodzaju *Demodex* („*Demodex folliculorum*, *brevis* i inne") – wymagałoby zmiany.

W rozdziale pt.: „Objaśnienia", na stronie 9, (pierwsza linia od góry) niezbędna byłaby errata gdyż „Hepatomegalia – powiększenie wątroby i śledziony, jak podano, jest błędne, gdyż oznacza tylko powiększenie wątroby.

Przytoczone przykłady nieprawidłowości i uchybień, hasłowość prezentacji, niejednolitość nazewnictwa patogenów przemawiają za tym, iż tekst książki wymagałby recenzji i uzupełnień przed wydaniem jej drukiem.

Niezależnie jednak od wymienionych uwag książka pt.: „Zagrożenia oportunistyczne" ma wartość praktyczną, gdyż oprócz najważniejszych danych na temat patogenu, zarysu epidemiologii i objawów klinicznych zawiera współczesne schematy postępowania diagnostycznego i leczniczego. Stąd przydatna jest w szybkiej pomocy choremu i niezbędna w pracy lekarzy pierwszego kontaktu z chorymi tj. lekarzy rodzinnych, przychodni specjalistycznych i służby medycznej. Jest pożytecznym, współczesnym przewodnikiem ukierunkowującym działania medyczne w ratowaniu chorych z niedoborami immunologicznymi zagrożonych patogenami oportunistycznymi.

Wanda Kocięcka